

พระราชอัจฉริยภาพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

พระราชอัจฉริยภาพด้านการถ่ายภาพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยสมเด็จพระบรมราชชนนีได้พระราชทานกล้องถ่ายรูปโคโรเนตมิดเจ็ต สีเขียวปะดำ ของฝรั่งเศส ราคาเพียง ๒ ฟรังก์สวิส แก่พระองค์ ด้วยกล้องนี้ใช้ฟิล์มราคา ๒๕ เซนต์ซึ่งมีราคาถูก ในระยะแรกแม้จะทรงไม่ประสบความสำเร็จในการถ่ายภาพนัก แต่ก็ไม่ทรงย่อท้อ ทรงศึกษาและฝึกด้วยพระองค์เองจนเป็นนักถ่ายภาพที่มีพระปรีชาสามารถยิ่ง ทั้งกล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องถ่ายภาพยนตร์ ซึ่งภาพที่พระองค์ทรงบันทึกไว้นั้น นับว่ามีคุณค่าทางศิลปะและประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งทุกครั้งที่พระองค์เสด็จฯ ไปในสถานที่ต่างๆ จะทรงนำภาพถ่ายฝีพระหัตถ์มาใช้ประกอบการทรงงานของพระองค์อยู่เสมอ

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าในสมัยก่อนนั้น อุปกรณ์การถ่ายภาพต่าง ๆ ยังไม่ทันสมัยอย่างในปัจจุบันนี้แต่พระองค์ก็ทรงศึกษา และทรงฝึกด้วยพระองค์เอง จนทรงเป็นนักถ่ายรูปที่มีพระปรีชาสามารถยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นกล้อง ธรรมดาหรือกล้องถ่ายภาพยนตร์ได้เริ่มทรงกล้องถ่ายภาพคู่พระหัตถ์ และทรงใช้ฟิล์มตั้งแต่ขนาด ๑๓๕ จนถึงขนาด ๑๒๐ และขนาดพิเศษ กล้องถ่ายภาพที่ทรงใช้ในระยะเริ่มแรกเป็นกล้องที่ไม่มีเครื่องวัดแสงในตัว จึงต้องใช้พระราชวิจรรณญาณอย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน พร้อมทั้งพระปรีชาสามารถส่วนพระองค์ จึงทรงถ่ายภาพได้อย่างเชี่ยวชาญมั่นพระราชหฤทัย แม้ใน

ปัจจุบันกล้องถ่ายภาพจะมีวิวัฒนาการขึ้นกว่าสมัยก่อน ก็มีทรงใช้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงใช้แต่กล้องคู่พระหัตถ์แบบมาตรฐานอย่างนี้นักเลงกล้องทั้งหลายใช้กัน ซึ่งนอกจากการถ่ายภาพแล้ว พระองค์ยังทรงเชี่ยวชาญในเรื่องการล้างฟิล์ม การอัด ขยายภาพ ทั้งขาวดำและสี โดยทรงมีห้องมืดที่บริเวณชั้นล่างของตึกที่ทำการสถานีวิทยุ อ.ส.

พระปรีชาสามารถด้านการถ่ายภาพของพระองค์ มิได้เป็นแต่เพียงการบันทึกภาพเพื่อคู่กันในห้องผู้ใกล้ชิดเท่านั้น หากแต่ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของพระองค์ ยังเคยปรากฏอยู่ในหน้านิตยสาร สแตนด์การ์ด ซึ่งเป็นของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตรอีกด้วย จะสังเกตเห็นได้ว่า ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จฯ ไปยังสถานที่แห่งใด นอกจากสมุดจดและปากกาในพระหัตถ์ของพระองค์แล้ว ยังมีกล้องถ่ายรูปคู่พระองค์ไปด้วยเสมอ ซึ่งแม้ว่าเทคโนโลยีจะก้าวไกลไปเพียงใด พระองค์ยังทรงโปรดใช้กล้องถ่ายรูปแบบมาตรฐานเป็นกล้องคู่พระหัตถ์อยู่เสมอ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเชี่ยวชาญแม้กระทั่งการล้างฟิล์ม การอัดขยายภาพทั้งภาพขาวดำ และภาพสี (Dark Room) ขึ้นในบริเวณชั้นล่างของตึกที่ทำการสถานีวิทยุ อ.ส. ด้วยพระราชประสงค์ที่จะทรง "สร้างภาพ" ให้เป็นศิลปะถูกต้องและรวดเร็วด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ทรงคิดค้นหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการถ่ายภาพอยู่เสมอ ๆ จนทำให้ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของพระองค์เป็นผลงานศิลปะที่ล้ำยุค ด้วยความที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดการถ่ายภาพ และทรงถ่ายภาพต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เคยไปปรากฏตามหน้านิตยสาร เมื่อราวปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของพระองค์ได้ปรากฏอยู่ในนิตยสารสแตนด์การ์ดของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ทรงมีพระราชดำรัสด้วยพระอารมณ์ขันแก่ผู้ใกล้ชิดผู้หนึ่งถึงการเป็นช่างภาพอาชีพของพระองค์ว่า "ฉันเป็นกษัตริย์ก็จริง แต่ฉันก็มีอาชีพเป็นช่างภาพของหนังสือพิมพ์สแตนด์การ์ด ได้เงินเดือนละ ๑๐๐ บาท ตั้งหลายปีมาแล้วจนบัดนี้ก็ยังไม่เห็นเขาขึ้นเงินเดือนให้สักที เขาก็คงถวายเดือนละ ๑๐๐ บาท อยู่เรื่อยมา"

เมื่อครั้งพระองค์เสด็จนิวัตพระนครพร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระเชษฐาธิราช เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๑ นั้น พระองค์มีพระชนมายุได้ ๑๑ พรรษาทรงพระสนับเพลาขึ้นแบบเยาวชน ฉลองพระองค์สีขาวอย่างลงมาจากเรือศรีอยุธยา ทรงปรากฏพระองค์โดยมีกล้องถ่ายรูปคู่พระองค์พระศอตลอดเวลา แล้วทรงยกกล้องถ่ายภาพประชาชนที่รับเสด็จด้วยพระอิริยาบถที่คล่องแคล่วว่องไว พระองค์เคยตรัสกับผู้ใกล้ชิดว่า

"ฉันเป็นกษัตริย์ก็จริง แต่ก็มีอาชีพเป็นช่างภาพของหนังสือพิมพ์สแตนด์การ์ด ได้เงินเดือนๆละ ๑๐๐ บาท ตั้งหลายปีแล้ว จนบัดนี้เขายังไม่ได้ขึ้นเงินเดือนให้สักที เขาคงให้ ๑๐๐ บาทอยู่เรื่อยมา"

พระองค์ทรงศึกษาและเรียนรู้การถ่ายภาพจนมีพระปรีชาสามารถทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากโรงเรียนในประเทศสวีเดนแลนด์ พระองค์เชี่ยวชาญทั้งถ่ายรูปและล้างรูปด้วยพระองค์เอง ทรงจัด

ห้องมืดขึ้นที่ชั้นล่างของตึกสถานีวิทยุ อ.ส. จึงปรากฏภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เป็นจำนวนมาก มีพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ทรงถ่ายงดงามหลายภาพ เช่น ภาพ Winter Time, Peace เป็นต้น

พระองค์ทรงนำการถ่ายภาพมุกกว้าง โดยพระองค์นั้นจะทรงนำกล้องถ่ายรูปติดพระองค์ไปทุกครั้ง คือ กล้องถ่ายภาพนิ่งขนาด ๓๕ มิลลิเมตร โปรดการถ่ายภาพบันทึกความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอยู่เนืองๆ และบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ทรงสนับสนุนให้ใช้ภาพถ่ายเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่เพียงเพื่อบันทึกความงาม หรือเพียงเพื่อความรื่นเริงใจ ดังความในพระราชดำรัสว่า

“ศิลปะ เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประเทศได้อีกทางหนึ่ง”

เมื่อครั้งที่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติใหม่ ๆ โปรดที่จะถ่ายภาพสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมพระราชโอรสและพระราชธิดา โดยเฉพาะเมื่อได้ทรงเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักภูพิงราชนิเวศน์ ซึ่งมีภูมิประเทศที่สวยงามเหมาะแก่การถ่ายภาพ

ในปัจจุบันเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหฤทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความห่วงใย และความเสียสละเพื่อพสกนิกร จึงทำให้ทรงมีพระราชภารกิจอันมากมายมหาศาลเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร ไม่มีเวลาสำหรับคิดค้นเทคนิคใหม่ ๆ ในการถ่ายภาพได้อีก จะทรงถ่ายภาพก็ได้แต่เฉพาะในคราวที่เสด็จฯ ไปราชการตามสถานที่ต่าง ๆ เท่านั้น

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เหล่านี้ทรงใช้เพื่อประกอบการทรงงานของพระองค์ จะสังเกตได้ว่า ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จฯ ไป ทรงเยี่ยมราษฎร ณ จังหวัดใด ก็จะทรงมีกล้องถ่ายรูปติดพระองค์ไปด้วยเสมอ โปรดถ่ายภาพสถานที่ทุกแห่งเพื่อทรงเก็บไว้เป็นหลักฐานประกอบการงานที่ได้ทรงปฏิบัติ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์เหล่านี้ จึงมักเป็นภาพถ่ายแบบฉับพลัน ทันเหตุการณ์ ซึ่งถ่ายได้ครั้งเดียวด้วยไหวพริบ ไม่มีเวลาจัดหาแง่มุม แต่ด้วยพระปรีชาสามารถเราจึงได้เห็นภาพฝีพระหัตถ์อันคมชัดและมีศิลปะในการจัดองค์ประกอบของภาพ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ในระยะหลัง ๆ นี้ ทรงใช้เป็นหลักฐานในการวางแผนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วทันใจและสามารถแก้ไขเหตุการณ์ของบ้านเมืองได้ทันท่วงที เช่น เมื่อคราวน้ำท่วมกรุงเทพฯ หลายครั้ง ได้ทรงถ่ายภาพจุดสำคัญ ๆ ไว้เป็นหลักฐานการวางแผนป้องกันน้ำท่วมทางเสถียรภาพ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ทั้งหลายล้วนแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงถ่ายภาพเพื่อศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว เพราะแต่ละภาพทรงไว้ซึ่งคุณค่าทางศิลปะและวิชาการ สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง และนำความผาสุกร่มเย็นมาสู่ประชาชนชาวไทยได้อย่างดีอีกด้วย

กล้องถ่ายภาพคู่พระหัตถ์

<http://www.auction-team.de>

ข้อมูลที่บันทึกไว้ในหนังสือ “กษัตริย์และกล้อง” โดย ศักดา ศิริพันธุ์ (ราชบัณฑิต) จัดพิมพ์โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในบทความการถ่ายภาพเฟื่องฟูสมัยรัชกาลที่ 9 บรรทัดที่ว่า “...เมื่อพระองค์มีพระชนมพรรษาได้ 8 พรรษา สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ซื้อกล้องถ่ายภาพยี่ห้อ Coronet Midget พระราชทานให้พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช...”

ราชชนนีได้ซื้อกล้องถ่ายภาพยี่ห้อ Coronet Midget พระราชทานให้พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช...” Coronet Camera Co. คือชื่อบริษัทที่ทำการผลิตกล้องรุ่นนี้ออกมาจำหน่าย เป็นบริษัทสัญชาติอังกฤษ อยู่ที่เมือง Birmingham

ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1921 โดย Frederick John Pettifer โดยเริ่มผลิตกล้อง Coronet Midget เมื่อปี ค.ศ. 1934 (พ.ศ. 2477) ราคาวางจำหน่ายครั้งแรก คือ 5 ชิลลิง 6 เพนซ์ กล้องถ่ายรูปรุ่นนี้ มีขนาดเล็กมาก โดยยังมีคำโฆษณาว่าเล็กที่สุดในโลก ด้วยขนาดความสูงเพียงประมาณ 5 เซนติเมตร และน้ำหนัก 71 กรัม ซึ่งเล็กมากจนดูเหมือนเป็นของเล่น แต่เป็นกล้องที่สามารถใช้งานได้อย่างจริงจังด้วยรูปแบบการผลิตที่ใช้วัสดุที่เรียกว่า “Bakelite” ซึ่งเป็นการผสมผสานของสารสังเคราะห์พลาสติกผสมเรซิน, ฟีนอลและฟอร์มัลดีไฮด์ (คิดค้นโดยนักเคมีชาวเบลเยียม-อเมริกัน ที่ชื่อว่า Leo Hendrik Baekeland โดยคำอ่านชื่อสกุลของเขา Baekeland ได้กลายมาเป็นชื่อของวัสดุภัณฑ์นี้ Bae ke land -> Bakelite) โดยวัสดุนี้เป็นฉนวนทางไฟฟ้า มีสีส้มแปลกตาซึ่งเป็นที่นิยมในการนำไปทำวัสดุหรือผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด กล้อง Coronet Midget เป็นกล้องขนาดเล็ก ใช้ฟิล์ม 16 mm. (13 x 18 mm.) ถ่ายได้ 6 ภาพต่อหนึ่งม้วน โดยมีความเร็วชัตเตอร์ความเร็วเดียวที่ 1/30 และค่ารูรับแสงที่ f/10 ส่วนการปรับความชัดของภาพนั้น ใช้การเคลื่อนกล้องเข้า-ออกจากวัตถุ โดยระยะที่สามารถถ่ายได้คือ 5 ฟุตถึงระยะอนันต์ (5 ft – Infinity) ปัจจุบันนี้ กล้องรุ่นนี้ กลายเป็นกล้องหายากและเป็นกล้องสะสมในหมู่นักสะสมกล้องเก่า ซึ่งมีราคาในการซื้อขายได้สูงถึง 25,000 บาทต่อหนึ่งตัว โดยเฉพาะรุ่นสีน้ำเงิน ซึ่งผลิตออกมาจำนวนน้อยและเป็นสีที่ทำได้ยาก (จากขั้นตอนการผลิตด้วยวัสดุ bakelite สีโดยปกติที่ทำได้คือ สีดำ การผสมสีลงไปในวัสดุจะทำให้ได้เป็นสีผสมดำ หรือที่บันทึกไว้ข้างต้นว่า “สีเขียวปะดำ”) ซึ่งหากกล้องที่มีขายอยู่ในสภาพดี ใช้งานได้พร้อมอุปกรณ์ครบ ทั้งกล้องใส่และซองหนังโมรอกโค (ผลิตออกมาให้มีสีตามสีกล้อง เพื่อผู้ใช้งานจะได้เลือกซื้อให้ตรงกับกล้อง) ราคาจะยิ่งสูงขึ้นไปอีก